

Program stručnog usavršavanja i početne obuke Centra za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj za 2022. godinu

Pripremio: Tomislav Čavić, Centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj

Centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj (CEST RS) je početkom mjeseca oktobra ove godine, pokrenuo aktivnosti radi blagovremenog kreiranja Programa stručnog usavršavanja i početne obuke nosilaca pravosudnih funkcija u Republici Srpskoj za narednu 2022. godinu. U tom cilju CEST RS se, po dosada ustaljenoj praksi, obratio sa pismom namjere svim partnerima i dosadašnjim saradnicima, prije svega svim sudovima i tužilaštvima u Republici Srpskoj, Brčko Distriktu, kao i Sudu BiH, Tužilaštvu BiH, Ustavnom sudu BiH, Visokom sudskom i tužilačkom savjetu BiH, pravnim fakultetima, Pravobranilaštvu RS, Advokatskoj komori RS, Notarskoj komori RS, udruženjima sudija, udruženjima tužilaca, ministarstvima pravde, agencijama na nivou Republike Srpske, stalnim edukatorima CEST-a, nevladinim i međunarodnim organizacijama, sa kojima je CEST RS do sada sarađivao u kreiranju tema i realizaciji edukativnih aktivnosti za nosioce pravosudnih funkcija.

Upravni odbor CEST RS je na sjednici održanoj 15.10.2021.godine, usvojio Revidiranu listu edukatora CEST RS, kojom se produžava mandat odabranim edukatorima na period od naredne četiri godine, nakon što je predhodno analizirao postojeću listu edukatora i svim edukatorima sa postojeće liste, kojim ističe mandat, dostavio pozivno pismo kojim od edukatora traži da se pismeno izjasne da li i dalje žele da budu angažovani u svojstvu edukatora CEST RS.

Na usvojenoj Revidiranoj listi se nalaze imena 58 edukatora, razvrstanih po pravnim oblastima za koju su iskazali interes i to: krivičnopravna, građanskopravna, upravnopravna, vanparnična, prekršajnopravna, radno i porodično pravo, privredno i finansijsko pravo, izvršenje, evropsko pravo i pravo Evropske unije i ostale oblasti i vještine, od čega su 40 edukatora imenovani iz reda sudija Vrhovnog suda Republike Srpske, okružnih sudova u Republici Srpskoj, te iz reda javnih tužilaca Republičkog javnog tužilaštva i okružnih javnih tužilaštava u Republici Srpskoj.

Upravni odbor CEST RS je, takođe na istoj sjednici utvrdio prijedlog izmjena i dopuna postojećeg Pravilnika o kategorijama, izboru, pravima i obavezama edukatora CEST RS, kojima su utvrđeni novi kriteriji i parametre za vrednovanje kandidata za izbor novih edukatora, na osnovu Javnog konkursa za izbor edukatora, koji će CEST RS raspisati početkom sljedeće godine.

Na osnovu člana 17 tačka 9 Zakona o visokom sudskom i tužilačkom savjetu BiH, VSTS BiH ima nadležnost da određuje početnu obuku za lica koja su izabrana za sudije i javne tužioce i da nadzire ostvarivanje takve obuke, te je u tom cilju VSTS ranijih godina definisao okvir obuke i listu tema po kojoj su se provodile obuke novoimenovanih sudija i javnih tužilaca u oba CEST-a u BiH.

Kroz Program početne obuke CEST RS za 2022. godinu, će se organizovati i sprovesti obuka za novoimenovane sudije i javne tužioce, kao i za druga lica koja se namjeravaju baviti ulogom sudije i javnog tužioca, a to su stručni saradnici i sudijski pripravnici koji su zaposleni u sudovima i javnim tužilaštvima.

Cilj provođenja ove vrste obuke je sticanje vještina neophodnih za efikasno vršenje sudijske, odnosno tužilačke dužnosti, uključujući i sticanje svestranih iskustava iz prakse, profesionalne etike i sagledavanja svih segmenata uloge i značaja i odgovornosti koja im je povjerena u njihovom radu.

Početnoj obuci novoimenovanih sudija i javnih tužilaca, kao posebnom vidu inicijalne obuke koju organizuje CEST RS, posvećuje se posebna pažnja kroz uvođenje sistema mentorstva u sudove i javna tužilaštva u Republici Srpskoj, u kojima sudije i javni tužioci sa dokazanim iskustvom i znanjem, kao mentori pomažu i usmjeravaju novoimenovane sudije i javne tužioce, kroz savladavanje i sticanje praktičnih vještina u radu, kao i u primjeni pojedinih procesnih odredbi kroz aktuelnu sudsku praksu.

Od 2020.godine provodi se sistem mentorstva u tužilaštvima kroz rad konsultativnih tužilaca koji rade sa novoimenovanim tužiocima i koji su davali prijedloge obuka koje novoimenovani javni tužioci trebaju pohađati u CEST-ovima, a uspostava sličnog procesa mentorstva se očekuje i u sudovima u BiH, nakon što se usvoji relevantni pravni okvir.

Prijedlog je da se konačan spisak tema za program početne obuke, koji je obavezan za novoimenovane sudije i javne tužioce u 2022.godini, definiše na zajedničkim sastancima Stalne komisija za edukaciju VSTS BiH sa Upravnim odborima CEST-ova i Pravosudne komisije Brčko Distrikta, obzirom na činjenicu da su tokom 2021.godine već stigli prijedlozi za dopunu ovog programa, uključujući i prijedloge CEST-a da se u početnu obuku uvrste teme iz izvršnog, prekršajnog i vanparničnog referata, te obavezna obuka o ljudskim pravima.

VSTS BiH je usvojio set preporuka za unapređenje obuka od posebnog interesa za pravosuđe u Bosni i Hercegovini u 2022.godini i pripremio razradu tih obuka po temama i metodologiji, posvećujući posebnu pažnju zastupljenosti u programima edukacije tema iz domena etike i integriteta nosilaca pravosudnih funkcija, čiji je cilj da se nosiocima pravosudnih funkcija, kroz program edukacije u 2022.godini, približiti etiku i integritet iz što više različitih uglova, a pored toga posebno mjesto zauzima planirana obuka za rukovodioce pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini, čiji okvir za početnu/kontinuiranu obuku će se utvrditi na osnovu detaljno iskazanih potreba za edukacijom u 2022.godini koje će Odjelu za sudsku dokumentaciju i edukaciju pri VSTS dostaviti predsjednici sudova i glavni tužioci. S tim u vezi, u okviru obuke na temu etike i integriteta, predložene su edukativne aktivnosti: „*Online obuka o etici i integritetu i sprečavanju sukoba interesa za nosioce pravosudne funkcije*”, seminar na temu: „*Disciplinski postupak i praksa*”, čiji je cilj upoznavanje sudija i tužioca sa načinom rada Ureda disciplinskog tužioca i disciplinskih komisija pri VSTS, kao i dosadašnjom disciplinskom praksom, te okrugli sto na temu: „*Standardi profesionalne etike za sudije u BiH*” koji bi se organizovao u okviru redovnih konferencija kao popodnevna panel diskusija na ovu temu sa omogućavanjem razmjene informacija i što više praktičnih primjera iz stvarnog života, kao i poseban okrugli sto na temu: „*Standardi profesionalne etike za tužioce u BiH*”.

U okviru obuke za rukovodioce pravosudnih institucija planiran je seminar na temu: „*Uloga predsjednika sudova i glavnih tužilaca u očuvanju integriteta pravosudnih institucija*”, čiji je cilj unaprijediti sadržaj obuke za rukovodioce u sudovima i tužilaštvima i jačanje integriteta i podizanje standarda ponašanja kroz identifikovanje najbolje prakse u vezi razvijanja sistema kontrole rada i odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija. Pored toga planiran je seminar na temu: „*Elektronski alati za menadžere*”, čiji je cilj obučiti rukovodioce i sekretare u pravosudnim institucijama za pravilnu primjenu CMS-a/TCMS-a, i za korištenje uvedenih naprednih funkcija ovog sistema, te seminar na temu: „*Izgradnja leaderskih i upravljačkih kapaciteta u pravosudnim institucijama*”, čiji je cilj razvijanje liderstva, planiranja i upravljanja i upoznavanje rukovodioca pravosudnih institucija o prednostima korištenja HRMIS sistema. Osim toga, planirano je više radionica na teme: „*Proaktivna*

uloga predsjednika sudova”, „Savremena komunikacija s javnošću” „Interna komunikacija, unutar pravosudnih institucija, poticanje timskog rada/lično liderstvo”, „Proaktivna uloga šefova sudskih odjeljenja u rukovođenju odjeljenjem” i „Aktuelna pitanja za rukovodioce pravosudnih institucija”, a koje aktivnosti su razvijene u okviru već provedenih projekata, gdje je utvrđeno da postoji potreba za njihovim kontinuiranim održavanjem.

VSTS BiH je obavjestio CEST-ove i Pravosudnu komisiju BD, da će za program stručnog usavršavanja nosilaca pravosudnih funkcija u 2022. godini nominovati teme na drugačiji način od nominacije u predhodnim godinama. Prije svega, dio tema će se definisati u narednom periodu na osnovu analiza najčešćih grešaka u radu nižestepenih sudova, a koje su pripremili vrhovni sudovi u okviru projekta IPA 2017. Drugi set tema predstavlja razrada preporuka VSTS-a za unapređenje obuka od posebnog interesa za pravosuđe BiH, a treći set tema predstavlja nominaciju raznih pitanja od strane stalnih komisija VSTS i odobrenih projekata.

S tim u vezi VSTS je predložio održavanje seminara na teme: „Najčešće greške u radu nižestepenih sudova na krivičnom referatu”, „Najčešće greške u radu nižestepenih sudova na parničnom referatu”, „Najčešće greške u radu nižestepenih sudova na upravnom referatu”, čiji cilj je predstaviti analize koje su pripremili sudovi najviše instance u Bosni i Hercegovini, te analizirati najčešće razloge za ukidanje/preinačenje drugostepenih odluka i ukazati na dobre prakse.

U okviru projekta razvoja sistema mentorstva u sudovima i tužilaštvima, u narednoj godini je planirano održavanje: „Konferencije konsultativnih tužilaca”, čiji je cilj razmijeniti iskustva u radu konsultativnih tužilaca sa novoimenovanim tužiocima, te identifikovati dobre i loše prakse i kako unaprijediti ovaj proces, te planiranje „Radionice za sudije mentore”, čiji je cilj obučiti novoimenovane sudije mentore za pravilno provođenje programa mentorstva u sudovima.

VSTS BiH je donio zaključak da se u 2022. godini nastavi sa provođenjem specijalističke obuke za tužioce na temu organizovan kriminal i korupcija, te da se u realizaciji seminara na ovu temu uključe i predstavnici drugih profesija (SIPA, ovlaštena službena lica i dr.), te da treba nastaviti specijalističku obuku za sudije, koja je na ovu temu razvijena u 2021. godini u saradnji sa USAID projektom „Pravosuđe protiv korupcije u Bosni i Hercegovini”. Na temu pisanja presude planira se održavanje seminara za sudije: „Pisanje presude kao misaoni/stvaralački proces”, čiji je cilj razviti svijest kod sudija da je pisanje presude misaoni i stvaralački rad.

Projekat jačanja tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa je predložio da se za javne tužioce, kao ciljnu grupu, planiraju seminari na teme: „Kriminalističko-obavještajni rad u podršci tužilaštvima na suzbijanju korupcije u BiH”, „Sporazum o priznanju krivice”, „Pokazne vježbe istraživanja lica mjesta i prikupljanja tragova”.

Iz parničnog postupka planirane su edukativne aktivnosti kojim bi se obradile sledeće teme: „Kvalitet presude u parničnom postupku”, „Upravljanje sudskim postupkom i organizacijske vještine” i iz privrednog referata: „Ekonomski aspekti stečajnog postupka”.

U okviru postupanja sa ranjivim grupama u kontaktu sa pravosuđem i diskriminacija manjinskih grupa u društvu, VSTS je predložio seminare na teme: „Rodna (ne) ravnopravnost: stereotipi i predrasude”, „Pripadnici ranjivih grupa kao svjedoci u postupku”, i „Ljudska prava LGBTI osoba u BiH i pravni mehanizmi njihove zaštite - iskustva iz BiH i regije”.

Kao posebne teme, u cilju usaglašavanja sudske prakse, predložen je seminar iz izvršne oblasti sa temom: „Izvršni postupak - aktuelna pitanja”, iz vanparničnog postupka na temu: „Oduzimanje

i vraćanje poslovne sposobnosti s osvrtom na zadržavanje lica u zdravstvenoj ustanovi”, a u cilju razvijanja vještina alternativnog rješavanja sporova seminari na temu: „*Sudska nagodba*” i „*Arbitraža*”.

U Republici Srpskoj je donesen Zakona o zaštiti od uznemiravanja na radu, koji je stupio na snagu 19.10.2021.godine, prijedlog je da se planira obuka na temu: „*Zakon o zaštiti od uznemiravanja na radu*”, a zbog čestih kršenja izbornog zakona i izbornih prevara neophodno je uvrstiti seminar na temu: „*Krivična djela izbornih prevara, odnosno kršenje izbornog zakona*”.

U okviru USAID projekta „*Pravosuđe protiv korupcije u Bosni i Hercegovini*”, u kojem se usvojen višegodišnji Program individualizirane obuke za javne tužioce, koji se odnosi na specijalističku obuku javnih tužilaca za rad na predmetima visokog nivoa korupcije, organizovanog kriminala i najslabijim oblicima privrednog kriminala, u 2022.godini, će se planirati obuka po kalendaru za drugu godinu obuke, koja se realizuje kroz utvrđene module višednevne obuke za rukovodioce u tužilaštvima, tužioce i stručne saradnike u tužilaštvima, za rad na ovoj vrsti predmeta, kao i posebna obuka za rukovodioce u tužilaštvima na temu: „*Upravljanje finansijskim resursima*” i na druge aktuelne teme koje predlože rukovodioci u tužilaštvima.

Takođe, u okviru USAID projekta, planirana je obuka za sudije u okviru dvogodišnjeg programa specijalističke obuke za sudije, za rad na predmetima korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa, po utvrđenom kalendaru za drugu godinu obuke za sudije. U ovom programu specijalističke obuke sudija nastojala su se obuhvatiti sva ona ključna pravna znanja koja su neophodna za donošenje pravilne i zakonite sudske odluke. Ova obuka treba da polaznicima omogući sticanje neophodnih praktičnih znanja i vještina za pravilnu primjenu odgovarajućih zakonskih propisa. Kao online obuka je predloženo da se u program uvrsti: „*Obuka o etici, integritetu i sprečavanju sukoba interesa za nosioce pravosudnih funkcija*”, koja bi se realizovala kroz pojedinačne već utvrđene module i jedna radionica na temu: „*Javni nastup u kriznim situacijama*”, za službenike za odnose sa javnošću, kao i sudije i javne tužioce.

U saradnji sa UNICEF-om, u 2022.godini će se nastaviti sa specijalističkom obukom u sklopu stručnog usavršavanja sudija i javnih tužilaca, koji postupaju u predmetima sa maloljetnim izvršiocima krivičnih djela, prema Zakonu o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, a kroz odabir obaveznih tema.

U okviru projekta Savjeta Evrope „*Prevenција i borba protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini*”, koji se realizira u okviru zajedničke inicijative Evropske unije i Savjeta Evrope „*Horizontal facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019. - 2022.*”, ponovo je predloženo da se u okviru učenja na daljinu, kao zajednička edukacija u 2022.godini, realizuje HELP modul „*Trgovina ljudima*”, koji bi bio dostupan za samostalno učenje nosilaca pravosudnih funkcija na HELP platformi, a online obuka bi se organizovala uz pomoć određenog tutora.

Projekat koji provodi Atlanska inicijativa u BiH je predložila u 2022.godini obuke na temu: „*Razmatranje krivičnog djela silovanja u sudskoj praksi u Bosni i Hercegovini*”, „*Seksualno uznemiravanje - zakonska rješenja i pravosudni odgovor*” i „*Razvod braka i nasilje u porodici*”, koje su koncipirane na osnovu analiza koje je provela i izradila Atlanska inicijativa uz podršku sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini je kao i proteklih godina predložila više tema obuka čiju bi realizaciju podržala u 2022.godini, a koje bi bile održane u zavisnosti od razvoja situacije sa pandemijom, kao što su: „*Upravljanje sudskim postupkom u predmetima ratnih zločina*”, „*Trgovina*”

ljudima”, „Krivična djela počinjena iz mržnje”, „Teška krivična djela”, „Rodno-zasnovano i nasilje u porodici”, „Nezavisnost pravosuđa”, „Praksa Evropskog suda za ljudska prava- Temeljne slobode i zabrana diskriminacije”, „Pristup pravdi u pitanjima koja se tiču zaštite životne sredine” i „Pitanja vezana za izborni proces i krivična djela protiv izbornogprava”. Od strane projekta koji provodi Međunarodna finansijska korporacija (IFC), kao dio grupacije Svjetske banke, predložene su teme za obuku stečajnih sudija, stečajnih upravnika i ostalih učesnika u stečajnom postupku, u 2022.godini, a u okviru projekta UN Ureda za droge i oružje (UNODC) dostavljen je prijedlog za organizovanje zajedničke obuke -radionice na temu: „Neovlašteni promet oružjem i vojnom opremom, te proizvodima dvojne namjene – Prezentacija zakonskih rješenja i sudske prakse u BiH”.

Uz podršku AIRE Centra iz Londona, u skladu sa potpisanim Sporazumom o saradnji u sprovođenju obuke nosilaca pravosudnih funkcija, u zavisnosti od situacije sa pandemijom u BiH, u 2022.godini će se planirati obuke iz oblasti ljudskih prava, na temu implementacije međunarodnih standarda iz Evropske konvencije o ljudskim pravima u praksi domaćih sudova i aktuelne prakse Evropskog suda za ljudska prava. Organizacija „TRIAL International” predložila je održavanje radionice čiji je cilj podizanje svijesti i senzibilizacije pravosudnog osoblja o prisustvu stereotipa i stigmatizacije oštećenih – žrtava seksualnog nasilja u okviru krivičnog postupka, kroz edukaciju o postojećim problemima i preporukama za njihovo prevazilaženje.

Centar protiv krijumčarenja umjetninama u BiH predložio je interdisciplinarnu obuku sudija i javnih tužilaca na temu: „Ilegalna trgovina umjetninama” u cilju sprečavanja ilegalne trgovine kulturnim dobrima a koja se tiče organizovanog kriminala: a Podržavajući taj prijedlog Ministarstvo pravde BiH planira održavanje seminar na temu: „Međunarodna pravna pomoć”, u cilju unapređenja međunarodne pravne pomoći i nastavka edukacije na ovu temu.

U Programu obuke CEST RS za 2022.godinu, kao i do sada će se posebna pažnja posvetiti obuci nosilaca pravosudnih funkcija putem organizovanja okruglih stolova na kojima će se raspravljati aktuelna pitanja iz prakse Vrhovnog suda Republike Srpske iz krivičnopravne, građanskopravne, privrednopravne i upravno-pravne oblasti, kao i organizovanje decentralizovane obuke u vidu okruglih stolova na kojim će se govoriti o aktuelnim sudskim praksama u šest okružnih sudova u Republici Srpskoj, a za koje postoji veliko interesovanje od strane nosilaca pravosudnih funkcija.

Od strane ostalih stalnih partnera CEST RS i edukatora CEST RS, kao i zainteresovanih sudija i javnih tužilaca, dostavljen je velik broj prijedloga tema koje se odnose na kontinuiranu obuku nosilaca pravosudnih funkcija, među kojima će se odabrati one teme koje su aktuelne i za koje su u većoj mjeri iskazali interes sudije i javni tužioci u Republici Srpskoj, sa posebnim osvrtom na sudsku praksu ESLjP-, da bi se u konačnom kreirao kvalitetan Programa obuke sudija i javnih tužilaca u RS za 2022.godinu.